

Den 8 maj 2025

Avkodning och läsintresse med skolhundens hjälp

Examensarbete
Yrkehögskoleutbildning
Skolhunds- och resurspedagog

Maria Dahlin
Emma Widahl Strandell
Handledare: Carina Backsell
Charlotte Hörnquist

SAMMANFATTNING

Det är sedan länge välbekant att hunden, med sin blotta närvaro, kan bidra till människans välmående för många människor. Syftet med detta arbete var att visa hur hunden kan hjälpa elever att utveckla både deras läsförmåga och att höja motivationen till läsning. Vi använde oss av både kvalitativ och kvantitativ undersökning i vår studie som redovisas här. Ett av våra syften var att undersöka om avkodningsförmågan ökade efter genomförd studie. Våra resultat visade att effekten av en hunds närvaro ökade motivationen hos eleverna som ledde till en bättre avkodningsförmåga.

ABSTRACT

It is since many years well known that the dog, with its presence, can contribute to the wellness of many humans. The purpose with this work was to show how the dog can help students to develop both their reading skills and to increase the motivation for reading. We used both qualitative and quantitative research in our study which is presented here. One of our purpose was to examine if the skill to decode increased after completed study. Our results showed that the presence of a dog increased the pupils motivation which led to a better skill to decode.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.1.1 Hunden och människan.....	4
1.1.2 Hund i terapi.....	4
1.1.3 Biofilii.....	5
1.1.4 KASAM.....	5
1.1.5 Oxytocin.....	5
1.1.6 Hunden som motivator.....	6
1.1.7 Bokhunden.....	7
1.1.8 Avkodning.....	8
1.1.9 Läsning och självförtroende.....	8
1.1.10 Läslusten vi vill nå.....	9
1.1.11 Skolans bedömningskultur.....	10
1.2 Syfte.....	10
1.3 Frågeställning.....	10
1.4 Avgränsning.....	11
2. METOD	11
2.1 Val av metod.....	11
2.2 Val av elever.....	12
2.3 Val av hund.....	12
2.4 Kartläggning inför undersökningens genomförande.....	12
2.5 Undersökningens genomförande.....	13
2.6 Träningstillfällen med beskrivning av innehåll.....	13
3. RESULTAT	14
3.1 Kartläggningar.....	14
3.2 Intervju med elever.....	15
3.3 Resultat läsintresse.....	17
3.4 Resultat avkodning.....	18
4. DISKUSSION	19
4.1 Metoddiskussion.....	20
4.2 Slutord.....	20
Referenslista	21
Bilagor	22

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

1.1.1 Hunden och människan

Hunden och människan har en lång historia tillsammans bakom sig. Enligt en teori som finns att läsa om i boken Sociala tjänstehundar (2021) är domesticeringsprocessen. Människan har i stort sett alltid vandrat tillsammans med vargar och hundar. De mest sociala vargarna kunde leva på de rester som blev från människor och på så sätt blev de orädda och kunde vara nära människan och på den vägen är det. Hunden har levt med människan ända sedan vi levde som nomadiska jägare, genom perioden när vi levde i jordbrukssamhällen och fram till industrialismen och hunden har alltid varit en viktig kompanjon. Människans behov har ändrats genom utvecklingen men hunden har alltid funnits bredvid oss och jagat, vaktat och vallat oavsett var vi har befunnit oss. Det finns forskning som visar att hundar många gånger kan välja att leka med sin människa framför en artfrände vilket påvisar det ömsesidiga bandet vi har med varandra.

I rapport nr 9 från SLU skriver Lidfors et al., (2021) att vargen, likt oss människor, lever i sociala grupper där den är anpassad att leva i sociala relationer till andra individer och att kunna inta olika positioner i flocken. Hos både hund och varg är förmågan att kommunicera socialt medfödd och den påverkas av uppväxten och erfarenheter varje individ får under sitt liv. Hundens signalsystem är välutvecklat och den har en mycket god kommunikationsförmåga vilket i sin tur gör att den kan påverkas av andra, kan inta underordnade roller och kan lära sig saker av andra. Hunden har genom domesticeringen utvecklat en unik förmåga att förstå oss människor.

1.1.2 Hund i terapi

Redan i slutet av 1700-talet finns det dokumenterat att djur används i ett terapeutiskt syfte. I början av 1900-talet hade amerikanska armén hundar i sitt arbete med skadade krigsveteraner och vid St Elizabeth's Hospital i Washington användes hundar i arbetet med psykiskt sjuka. Tyvärr dokumenterades inte insatsernas inverkan och resultat. Precis som i USA har djur används även i Sverige i ett terapeutiskt syfte där de traditionella sjukvårdsmetoderna inte räckt till. En tidig dokumentation är från 1962 då Boris Levinson skrev ett arbete ” The dog

as a co-therapist” som handlar om hur han tack vare hunden Jingles kunde effektivisera och förbättra arbetet med ett sjuk barn (Karlberg & Eriksson, 2018).

1.1.3 Biofilii

Biofilii är en annan teori som biologen Edward O. Wilson formulerade. Den bygger på att människan har en medfödd förmåga att knyta an och tycka om både djur och natur. Denna teori skulle kunna vara förklara varför djur har betytt och betyder så mycket för oss människor men även att djuren och naturen kan vara en källa för lugn och återhämtning (Karlberg & Eriksson, 2018).

1.1.4 KASAM

KASAM är en förkortning av “känsla av sammanhang” och är en teori som uppstod när sociologen Aron Antonovsky försökte ta reda på varför vissa människor mår psykiskt mycket dåligt och andra psykiskt bra efter att ha varit utsatta under andra världskriget. Inom kasam finns tre delar; begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet vilka bedöms utifrån en skattningsskala. Det visar sig att det finns ett samband genom att de människor som påvisar en hög känsla av sammanhang även uppger att de mår psykiskt bättre. Till det motsatta påvisar människor med en låg känsla av sammanhang ofta att de mår psykiskt dåligt. Författarna förklarar att man genom möjligheten att få träffa en hund skapar en chans att öka känslan av sammanhang. Mötet med hunden kan ge oss mening och kan även skapa mening i annars lite tråkiga sysslor (Karlberg & Eriksson, 2018). Rydén (2024) framhåller även han i sin bok Den empatiska hunden att hundar kan ge upplevelser av samhörighet, att vara uppskattad och behövd samt att vara en del av ett sammanhang.

1.1.5 Oxytocin

Kerstin Uvnäs Moberg (2009) beskriver att hundar kan få en roll som terapeuter och kan ge särskilt goda resultat när man behandlar barn inom vården. Hundens närvaro kan lösa upp svåra situationer och relationer. Det kan bli lättare att prata om svåra saker med hunden eller genom att hunden är närvarande. Hunden är lojal, tyst, skvallrar inte och hundarna tycks även öka förmågan hos vissa människor att uttrycka svåra saker både enskilt men också tillsammans med andra människor. Med en hund i rummet har man sett att den ger en lugnande effekt och ökar koncentrationen för barn som läser läxor. Hos både hund och människa utsöndras oxytocin vid positiva och lugna interaktioner som ger lugnande effekter

vilket gör att hormonet ofta kallas för ett välbefinnande-hormon. Oxytocin anses påverka positivt, socialt beteende och anses spela en stor roll för bandet mellan barn och föräldrar samt i parbildning.

Lidfors et al. (2021) förklarar i rapport nr 9 att redan vid visuell kontakt i en återförening mellan människa och hund stimuleras oxytocinfrisättningen hos hunden. Om personen även tar fysisk kontakt med hunden kvarstår oxytocinnivåerna högre en längre stund efter återföreningen. Uvnäs Moberg (2022) utvecklar resonemanget kring oxytocinets positiva effekter i boken Hundstund. Hon beskriver att hunden med sin blotta närvaro får oss människor att glädje, gott humör och känsla av att livet är meningsfullt. Detta för att hormonet oxytocin frigörs redan vid ögonkontakt med en hund. Hunden väcker en känsla av att vilja ta hand om och vara med hunden. Therese Lilliesköld (2021) skriver i sin bok "Hund och människa emellan" om några japanska forskare som 2015 presenterade en studie kring effekten av att möta sin hunds blick. Sedan tidigare visste man att kroppens hormon oxytocin ökar rejält vid beröring av en uppskattad hund. Den nya studien visade att hormonet börjar öka redan vid ögonkontakt, både i människans kropp och även i hundens kropp. Slutsatser drogs i studien att detta skulle kunna vara den grundläggande komponenten i vår och hundens unika relation och en effekt av domesticeringen.

Oxytocinet kallas ofta för "må-bra -hormonet" och är det hormon som utsöndras vid positiva sociala relationer och som berör allt ifrån vårt välmående till att lyfta vår empatiska förmåga i högre grad. Författaren nämner även att depressioner minskar oxytocinet i våra kroppar på grund av den stress depressionen för med sig. I ovan nämnd rapport förklaras att oxytocin och kortisol står i motsats till varandra vilket gör att när oxytocinet ökar i kroppen minskar kortisolhalten vilket skulle kunna förklara varför barn ofta klarar stress och ångest bättre med en hund intill sig (Lidfors et al., 2021).

1.1.6 Hunden som motivator

Rydén beskriver i sin bok, Den empatiske hunden (2024), hur hunden på olika sätt kan höja livskvaliteten för äldre eller till patienter inom vården men även hur hunden, tillsammans med sin förare, kan delta i systematisk och målinriktad aktivitet. Föraren kan vara legitimerad sjukgymnast, socionom, arbetsteapeut, sjuksköterska eller lärare och som upplever hunden som en värdefull medarbetare inom sitt yrke. Hundens uppgift kan vara att motivera patienter efter stroke eller fysiska trauman att utföra övningar som stärker psykiska och fysiska funktioner. Elever med dyslexi, svårigheter att koncentrera sig på skolarbetet,

neuropsykiatriska funktionshinder eller problematisk skolfrånvaro blir ofta lugnare och kan lättare koncentrera sig tillsammans med en hund. Hunden är uppmärksam och oavbrutet positiv vilket leder till att den får eleven att känna sig accepterad, betydelsefull och uppmuntrad. Många gånger lyckas hunden mycket bättre än läraren att motivera eleverna att utföra sina uppgifter. Rydén (2024) nämner att Socialstyrelsen i Sverige har utfärdat riktlinjer för vårdhundars medverkan tillsammans med sin förare i målinriktade insatser med syfte att stimulera till träning av såväl psykiska som fysiska, sociala, kognitiva och emotionella funktioner.

En verksamhet som bedrivs kvalitetssäkrat ska ske med ekipage/team, vilket innebär att hunden och dennes förare tillsammans har gått en för uppgiften adekvat utbildning. Författaren framhåller att i alla former av hund-understödda verksamheter inom vård, skola och omsorg kan hundens bidrag bestå i att den får en ordlös och oftast omedelbar kontakt med klienten som i sin tur kan uppleva sig bli omtyckt och accepterad. Både den känslomässiga och fysiskt präglade kontakten får ofta till följd att patienten slappnar av och blir emotionellt tillgänglig, specifikt för hunden, och sedan för den som arbetar med hunden. Hunden bryr sig inte om patientens diagnos eller utseende, ställer inga frågor, kritiserar eller avbryter inte heller. Hunden ger uttryck för omsorg som kan påverka patientens behov av att själv få visa omtanke och ge kärlek (Rydén, 2024).

1.1.7 Bokhunden

Läsning är en demokratifråga. Det är en mänsklig rättighet, alla har rätt att kunna läsa och att få läsa. Hunden blir någon att dela en läsoplevelse med, någon som inte fnissar eller dömer om eleven läser fel eller annorlunda. Hund och bok blir en bra kombination som ökar läsglädjen. När man diskuterar vikten av goda pedagogiska relationer är det oftast fokus på relationen mellan den gode pedagogens undervisning och elevens lärande. Många forskare studerar enbart relationens betydelse och i Bokhunden (2016) ställer författarna Ehriander m fl frågan om vad som kan ske om relationen är mellan en hund och en elev. Följande citat motiverar ganska starkt att hunden gör nytta i skolans värld: "Motivet för att använda hundar vid läsning är att skapa en trygg och bekräftande miljö för barn att träna högläsning utan att riskera bli korrigerad av en förälder eller lärare. Närvaron av hunden har en lugnande effekt på barnen och de kan även interagera med hunden på olika sätt" (sid. 46). Författarna fortsätter att beskriva hur den fysiska kontakten med hunden och hundens kroppsliga kommunikation kan uppmuntra och stötta en högläsande elev. Just denna bekräftande och

trygga miljö vill vi, med hjälp av våra hundar, nå i vår studie för att se om elevers förmåga att avkoda och lusten att läsa, ökar.

1.1.8 Avkodning

Bakgrunden till att vi valt att mäta förmågan att avkoda ord i vår studie finns bland annat i Skolverkets publikation (2016). Många elever lämnas ensam för att träna mer på det de inte behärskar medan det i Skolverket text om anpassningar står att de har rätt till ledning och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt med att utveckla i detta fall sitt språk. Vi vill arbeta med elevernas avkodningsstrategier för att de på sikt ska utveckla goda läsförståelsestrategier. Vi tror på den ordningen i en god läsutveckling. Vi följer de punkter som finns i publikationen och de är:

Lässtrategier för avkodning
Fonologisk medvetenhet
Bokstavskunskap
Avkodning
Ortografisk läsning
Läsflyt
Prosodi

1.1.9 Läsning och självförtroende

Inger Fridolfsson beskriver i sin bok Grunderna i läs- och skrivutveckling (2020) att redan under det första skolåret kan barn börja jämföra sina egna skolprestationer med andra klasskamrater. Barn som upplever att de ofta behöver extra hjälp, att de vid upprepade tillfällen upplever att de inte förstår, blir sist färdig med sina uppgifter eller känner att man inte håller måttet blir följden högst troligt att skolan blir en olustig upplevelse. Känslan av att inte duga och att tappa tron på sin egna förmåga att lära sig något blir då påtagligt. Skolans uppgift är att se till att alla barn blir både läsare och skrivare, även de barn som har stora svårigheter. Det man vet idag är att ju tidigare barn och elever får hjälp att övervinna svårigheter desto större är chansen för en god läsutveckling. Elevernas första tid i skolan behöver kantas med framgång och att barnet själv känner att det avancerar i sin läsning. Barn gläds verkligen åt sina framsteg och sin utveckling samtidigt som de känner det motsatta om framstegen uteblir. Upprepade motgångar kan hämma den naturliga nyfikenheten för inläring. Eleven kan då tillämpa en passiv inlärningsstil för att skydda sin självbild från ytterligare avslöjanden om sin personliga oförmåga.

I Körlings bok *Pojkars läsande och lärande* (2023) förklarar hon att barn vill lära sig men de vet inte alltid hur och att det är viktigt att hitta deras intresseområden för att stimulera dem bättre. Hon skriver också hur viktigt det är att skolan är en trygg plats där man får vara en del av gemenskapen och inse att samhället är en plats för dem.

1.1.10 Läslusten vi vill nå

Vikten av att besitta en god läsförmåga kan man läsa om i Körlings bok *Väck läslusten i skolan* (2022) där hon beskriver läsningens förmåga att väcka ett känsleregister hos läsaren. Böcker kan få läsaren att skratta, gråta och känna rädsla genom att känna en samhörighet med personen i boken. Hon skriver att de vuxna på skolan kan påverka läslusten hos unga genom att själva visa ett stort intresse för läsningen. Körling (2022) beskriver hur vi ofta hamnar i att tala om vilka brister eleverna kommer med, vad de inte får med sig hemifrån och att de har bristande intresse för att läsa. Hon menar att man bör ställa sig frågan hur eleverna ska kunna ha intresse för något de inte fått? Här behöver skolan ta ett stort ansvar både genom att erbjuda ett rikt bestånd med böcker, texter och läromedel samt att eleverna får tid till att läsa. Skolans utmaning är att göra läsare av dem som redan kan läsa. ”Att hitta, väcka och behålla läslusten är själva nyckeln till att bli en stark läsare. Läslusten är själva bränslet för att komma vidare” (sid 46).

För elever som inte kan läsa blir skolgången besvärlig och i värsta fall meningslös. Detta vet både elever och lärare. Läsförmågan är ingen garanti för att eleven förstår innehållet i det den läser. Själva förståelsen av vad vi läser behöver undersökas och vi kan därför inte bara lyssna till hur eleverna läser. Vi behöver ta reda på om eleverna förstår vad texten vill förmedla. Lättast tränas läsförmågan upp genom att eleverna får läsa det de själva vill och kan. Här är det extra viktigt att få med sig de elever som inte har lärt sig att tycka om att läsa och som då saknar den viktiga motivationen som skulle kunna hjälpa dem att bli läsare. Tyvärr kan det redan finnas skador eller så uppstår det skador efter vägen kring motivationen till läsning. Skador kan innebära att innehållsfrågor kommer för tidigt i elevens läsutveckling eller skador som att eleven inte får delta i högläsningen utifrån att eleven har svårt att sitta still. Alla skador behöver repareras och nya möjligheter till böcker och läsning måste skapas (Körling, 2022).

Vi lärare måste påvisa att läsningen kan ge glädje, nyfikenhet, njutning, påhitt och hur elevens vetgirighet kan väckas. Visar eleven intresse för något speciellt måste vi vuxna också visa intresse för samma sak. Körling (2022) uppmanar till att låta eleverna läsa varje dag och

att aktivt visa intresse för elevernas böcker. Intresset kan stärkas genom att samtala kring det lästa. Låt litteraturen bli en del i det dagliga samtalet och läs högt för eleverna så att de får uppleva litteraturen tillsammans.

När eleverna kommit så långt att de läser av egen vilja tränar de obemärkt upp sin läsförmåga vilket i sin tur leder till att de ges bättre förutsättningar för att läsa det som krävs i skolans alla ämnen. Attityder till läsning kan förändras och det tråkiga kan bli intressant. Återigen är det tiden eleverna behöver få och som ska vara både daglig och väl tilltagen. Läraren behöver visa sin nyfikenhet åt det eleven läser, det är det som stärker läsandet. Om man som lärare har ett nyfiket förhållningssätt främjas det genom att ta reda på vad eleverna läser och inte bara att de läser. Elevernas val av böcker kan både förvåna och överraska (Körling, 2022).

1.1.11 Skolans bedömningskultur

Körling (2022) framhåller att det inte bara är lärarna som bedömer utan det sker även mellan eleverna. Elever berättar att de tidigt förstått att de inte är bra på att läsa och är medvetna om att de inte uppnår det skolan kräver av dem. Eleverna jämför sig med varandra och tittar på vilka böcker kompisarna läser. Det finns en risk att tidigt uppfatta att man är sämst, då ger ofta eleven upp. Elever som har det svårt med läsningen lär sig snart att bli bäst på att vara sämst. Efter årskurs tre förväntas eleverna kunna läsa. De som läser hjälpligt faller mellan stolarna, de kämpar med läsningen i läromedlen, får ont i magen och vill tillslut inte gå till skolan. Det är precis som att vägen till läsningen tar slut vid årskurs tre.

1.2 Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka eventuella fördelar av en skolhunds närvaro i arbetet med elevernas avkodningsförmåga och motivation till läsning. Vi vill undersöka om lästräning tillsammans med skolhunden kan göra avkodningsträningen motiverande och lustfylld och även öka läsmotivationen.

1.3 Frågeställning

Hur kan en skolhunds närvaro underlätta/påverka elevers avkodning?

Hur kan en skolhund bidra till ökad motivation till läsning?

1.4 Avgränsning

Vi har gjort vår studie under en effektiv tid på 10 veckor för att hinna bearbeta de resultat vi fick innan rapporten skulle slutföras. Perioden fick ett naturligt avbrott kring juledigheten och ett par avbrott på grund av sjukdom och annan frånvaro. Vi har på båda skolor arbetat med eleverna enskilt i separat lokal avsedd för hundinterventioner.

2. METOD

I detta avsnitt har vi funnit bakgrundsfaktan i litteratur som vi haft hemma eller lånat böcker från kommunens bibliotek.

2.1 Val av metod

I boken Forskningsmetodikens grunder (2019) finns de av oss valda undersökningsmetoder beskrivna på följande vis: den kvantitativa undersökningen mäter resultatet av vår kartläggning innan, under och efter läsprojektets gång och den kvalitativa undersökningen mäter vad resultatet innebär för undersökningspersonerna. Vidare kan man läsa att med den kvantitativa undersökningsmetoden mäts resultatet av längd, tid, antal och att den som genomför undersökningen har en mer utomstående roll till det som studeras medan det i den kvalitativa undersökningsmetoden mer syftar till att beskriva känslor och uppfattningar samt att den som genomför undersökningen ses som en del av samma verklighet som de som studeras. Detta stämmer överens med hur vi tänker genomföra vår redovisning av examensarbetet.

Vi anser att anonymitet är viktigt för deltagarna, vi har tagit hänsyn till detta genom att avidentifiera eleverna i vårt arbete. Vi har genom våra kartläggningar och intervjufrågor valt metoderna som kombinerar en kvalitativ och kvantitativ undersökning. Vi tar även stöd hos de stora pedagogiska läromästarna Dewey och Vygotskij när vi planerar vårt genomförande av projektet. Deras pedagogik beskrivs i stora drag, bland annat av Henry Egidius (2009). Dewey myntade uttrycket Learning by doing och vi ser vinsterna med att man tillsammans med hunden skapar en lektion tillsammans, det är inte en pedagog som bestämmer och innehållet i lektionen blir kreativt och skapande tillsammans med hunden. Vygotskij i sin tur skriver om den proximala utvecklingszonen där man utgår från var eleven

befinner kunskapsmässigt. Vi tog avstamp i resultaten av kartläggningarna och lade upp lektionsinnehållet därefter.

2.2 Val av elever

Filosofie magistern Inger Fridolfsson (2015) skriver om att kartläggning av hela grupper är viktigt för att tidigt identifiera lässvårigheter hos barn. Enskilda elever kan behöva kartläggas ytterligare då problemen kan skifta från person till person och detta måste man ta hänsyn till. Vi ser vikten av att arbeta med elever som är motiverade som en viktig punkt att börja från. Eleverna som är med i vår undersökning går i årskurserna tre och fyra. Fridolfsson skriver om hur motivationen ofta är hög när de börjar skolan men när det blir svårt förlorar eleven intresset. Våra elever har av olika, icke identifierade orsaker, halkat efter i läsutvecklingen. När skolans specialpedagoger frågade dem om de ville vara med i ett läsprojekt med hund blev de mycket glada och godkände sitt deltagande i studien. Även vårdnadshavarna tillfrågades och godkände skriftligt elevernas deltagande i studien, se bilaga.

Vi vill även att eleverna, som en sidoeffekt av undersökningen, ska få insikt om att de själva är delaktiga i sin egen läsutveckling och därmed kan ändra sin situation genom att vara aktiva i sin lästräning.

2.3 Val av hund

De hundar som deltagit i studien är våra egna hundar som utbildas till skolhundar i Svenska Terapihundskolans regi. Det är Lovis, en blandras, på dryga fem år och strävåriga taxen Alice 3 år. De har båda genomgått två lämplighetstester både med vuxna och barn under 13 år. Det är under deras praktik som studien genomförts och de har varit delaktiga i de flesta moment som vi gjort i arbetet med eleverna. Hundarna arbetade alltid tillsammans med oss hundförare och vi ansvarade för såväl hundens som deltagarnas trivsel.

2.4 Kartläggning inför undersökningens genomförande

I boken Pedagogisk kartläggning (2015) beskriver författaren att en kartläggning är ett redskap för att samla information om en elevs skolsituation på ett strukturerat sätt men till skillnad vad som står i boken börjar vi arbetet innan kartläggningen med att veta vilka åtgärder vi vill sätta in, det vill säga hundunderstödd aktivitet. Nästa steg var att hitta elever

som kan gynnas av just denna insats och sist kartlägga var de befinner sig i läsutvecklingen och fråga dem om läsintresset i olika områden, se bilaga med intervjufrågor.

Kartläggningarna genomfördes, som ovan nämnts, hos respektive skolans specialpedagoger och platsen för intervjuerna om läsintresse var i våra hundrum, det vill säga där vi sedan fortsätter arbetet med våra hundunderstödda insatser. Frågorna är de samma för deltagarna och det tog mindre än 15 minuter att genomföra frågestunden.

2.5 Undersökningens genomförande

Vi behöver ingjuta ett självförtroende hos eleverna vi möter för att deras motivation, engagemang och självbild ska öka därav valet av relativt enkla övningar blandat med lite svårare. Skolverkets publikation (2016) skriver om flera forskningsrapporter som poängterar vikten av att en god motivation är en förutsättning för lärande. Vi frågade våra elever innan studien om de var motiverade till att arbeta med oss och våra hundar så nu var det bara att komma igång.

En av våra metoder är att läsa högt och att det är en viktig del i läsutvecklingen får vi belägg för i Körlings bok *Väck läslusten i skolan* där hon poängterar vikten av högläsning. Hon frågar sig hur de annars ska kunna hitta den mångfald som finns i litteraturens värld (2022). Litteraturen valde vi utifrån deras intresse för att väcka deras nyfikenhet och för att visa mer av böckernas möjligheter.

2.6 Träningstillfällen med beskrivning av innehåll

Arbetet med eleverna har skett under perioden slutet av oktober 2024 till början av februari 2025. Vi har träffat dem mellan 1-2 timmar i veckan beroende på sjukdomstillfällen eller annan frånvaro. Sammanlagt har alla fyra elever träffat oss pedagoger och våra hundar 40 timmar. Hunden har varit delaktig i olika val av material/aktivitet genom att slå tärning, snurra Lyckohjul eller apportera olika föremål samt bidragit med sin närvaro vid all läsning. Under en lektion har vi haft flera olika och varierande övningar där hunden har varit delaktig. Vi har tränat läsning med hjälp av läslistor som vi har hämtat från Skolplus och Legi Lexi. Läslistor och ordkort har delats upp och varierats i sitt utförande. Ibland hade vi ordkort eller remsor med ord i olika burkar som hunden valde ordning på genom att markera med tassarna vilken burk den ville höra. Ibland har föremål apporterats med exempelvis färgkoder till de olika remsorna eller korten. Variationen har varit stor hur lektionerna har sett ut för att göra

det så lustfyllt som möjligt, även om innehållet bitvis har varit detsamma som med ordkorten från Skolplus eller läslistor från LegiLexi, för att befästa och repetera. Vi har läst rimkort och lagt olika läggspe, både att para ihop ord med bild och lagt kort med tillhörande ord i “dominoform”.

Utifrån elevernas intressen har vi lånat böcker på biblioteket, både lättlästa böcker och böcker för oss att högläsa i. Hunden har varit delaktig genom att bland annat välja ut en av flera böcker till eleven. Vi har varvat med högläsning, både av pedagog och elev. Faktatexter har hämtats på nätet med läsförståelsefrågor på innehållet. Där har antingen eleverna läst för hunden eller har vi lärare läst högt och sedan har hunden rapporterat föremål, exempelvis påsar med frågor i på textens innehåll.

Vi har följt en läsutvecklingsbok (2012) som heter Att lära barn läsa, skriven av Bodil Jönsson och Göta Englund. I tabell-redovisningen över våra hund-lektioner kallar vi den för “rosa boken”, se bilaga. Vi har skrivit ut ord från boken för att träna på, utifrån upplägg och progression.

Det finns mycket material att hitta på internet till det så kallade Lyckohjulet som vi har använt för att involvera hunden.

3. RESULTAT

Vår studie har genomförts på två olika skolor, vi benämner dem skola 1 och skola 2, i olika kommuner, med två elever på respektive skola. På en skola kommer eleverna från årskurs fyra och på den andra från årskurs tre. Valet av elever har skett i samråd med båda skolornas specialpedagoger. Resultatet av undersökningen redovisas under följande fem rubriker:

3.1 Kartläggningar

I vår studie har vi gjort tre kartläggningar, en inför arbetet med elever, en i mitten av studien och en kartläggning i slutet av studien. Avkodningsverktygen är Wendick på ena skolan och Legi lexi på den andra. Verktygen har tagits fram av respektive skolas specialpedagog och syftet med dem har varit att undersöka elevernas förmåga att avkoda ord. Resultatet av dessa kartläggningar redovisas under rubrik 4.5.

3.2 Intervju med elever

Efter första kartläggningen genomförde vi intervjuer med eleverna för att undersöka deras inställning till läsning inom olika områden. Första intervjun skedde innan arbetet med eleverna påbörjades och samma frågor ställdes efter genomförd studie.

Intervjuer oktober 2024

1. *Hur känner du för att läsa serietidningar?*

Elev A: Bästa är serieböcker, de är lättare att läsa

Elev B: Läser inga serietidningar

Elev C: Mittemellan, det är lite knöligt

Elev D: Tycker inte om.

2. *Hur känner du för att läsa i mobilen?*

Elev A: Sms är enkelt speciellt på mormors mobil som har tjockare bokstäver.

Jag läser inte chattar och ibland är det svårt att läsa svaren på googlesökningar.

Elev B: I mobilen kan jag läsa in och copy till text och tvärtom från text till uppläst

Elev C: Det är bättre att läsa i mobilen

Elev D: Brukar läsa i mobilen.

3. *Hur känner du för att läsa i spel?*

Elev A: Pokemon swords spelar jag på mobilen, då läser mamma.

Elev B: Spel är lätt att läsa framför allt engelska

Elev C: Då är bättre att läsa i mobilen, kan vara på engelska i spel och då kan jag läsa lite.

Elev D: Läser i spel, när det är på engelska brukar jag fråga mamma och pappa om hjälp med engelsk text.

4. *Hur känner du för att läsa i böcker?*

Elev A: Jag gillar inte typsnittet i vanliga böcker. Det är oftast för mycket text.

Elev B: Kul ibland men det känns som ett måste att läsa, inte kul

Elev C: Läser hemma på kvällarna. En bok som handlar om under vattnet och en kista.

Elev D: Läser hemma ibland och i skolan när man ska göra det. Tycker om att läsa i skolan för då slipper man jobba.

5. *Hur känner du för att läsa i skoluppgifter?*

Elev A: Instruktioner på tavlan fungerar ibland. Stenciler beror på hur mycket text det är och vilket typsnitt.

Elev B: När jag frågar om skolböcker bara skakar han på huvudet

Elev C: Olika, vissa är roliga, andra inte så roliga.

Elev D: Känns inte så bra för jag kan inte läsa så mycket.

6. *Hur känner du för högläsning?*

Elev A: Harry Potter är bäst, då läser mamma.

Elev B: Gillar att lyssna på högläsning men vet inte vilken typ av böcker han gillar

Elev C: Läser helst tyst, lite pinsamt att läsa högt inför andra.

Elev D: Brukar inte läsa högt så ofta. Känns sådär, lättare att läsa det man skrivit själv som egna berättelser.

Intervjuer efter avslutade insatser, februari 2025

1. *Hur känner du för att läsa i serietidningar?*

Elev A: Jättebra

Elev B: Läser inga serietidningar

Elev C: Sådär

Elev D: Brukar inte läsa serier

2. *Hur känner du för att läsa i mobilen?*

Elev A: Sådär gillar inte små bokstäver

Elev B: Bra ibland copy till text men inte så ofta längre

Elev C: Sådär, ibland roligt och ibland tråkigt

Elev D: Ganska bra

3. *Hur känner du för att läsa i spel?*

Elev A: Spelar spel där det inte behövs läsning

Elev B: Bra framför allt engelska instruktioner, det är enklare

Elev C: Ganska enkelt

Elev D: Ganska bra också

4. *Hur känner du för att läsa i böcker?*

Elev A: Samma som innan med pratbubblor, kanske ska börja läsa andra böcker (vanliga)

Elev B: Inget intresse av att läsa böcker

Elev C: Det är roligt

Elev D: Inte jättebra

5. *Hur känner du för att läsa i skoluppgifter?*

Elev A: Stenciler fungerar och instruktioner på tavlan går bra för nu känner eleven igen personliga stilar

Elev B: Vissa skoluppgifter fungerar bra att läsa

Elev C: Ibland roligt och ibland tråkigt. Det är mest svårt när det är mycket text.

Elev D: Inte bra om det är jättemycket text, jättejobbigt

6. *Hur känner du för högläsning?*

Elev A: Mamma läser högt hemma nästan varje kväll

Elev B: Vill inte själv läsa högt men kan tycka om att lyssna på bra böcker när någon annan läser.

Elev C: Helt okej

Elev D: Jag läser ofta inte högt

3.3 Resultat läsintresse

Våra två olika intervjutillfällen på respektive skola visar att läsintresset inte har ökat i något område mer än en elev som uttryckte att känslan av att läsa i skolan har blivit bättre. I samtalet runt omkring intervjun framkom att all tid med hunden har varit mycket uppskattad.

Alla fyra elever uttryckte glädje över att studien fortsatte efter juluppehållet. Citat från en elev: "Känns bättre att läsa för en hund än i klassrummet". En annan sa: "Det är lugnare att läsa med Alice" (en av hundarna).

3.4 Resultat avkodning

Vi konstaterar att alla fyra eleverna har efter avslutad studie förbättrat sin läshastighet och avkodningsförmåga.

Avkodningsresultat skola 1 med Wendicksverktyget: tid på ett visst antal ord.

A			B		
oktober 2024	3 min 09 sek	5 fel	oktober 2024	1 min 22 sek	3 fel
december 2024	1 min 15 sek	2 fel	december 2024	45 sek	1 fel
februari 2025	1 min 4 sek	1 fel	februari 2025	42 sek	0 fel

Avkodningsresultat skola 2 Legi lexi: snabbbläsning-ord på en minut

C			D		
oktober 2024	30 ord	2 fel	oktober 2024	20 ord	2 fel
januari 2024	52 ord	4 fel	januari 2024	31 ord	2 fel
februari 2025	48 ord	2 fel	februari 2025	30 ord	3 fel

4. DISKUSSION

Syftet med vår studie var att undersöka om arbetet med hund kan öka elevers förmåga att avkoda ord och om deras läsintresse ökade. Vi märkte att eleverna visade upp en lugn och fin omtanke mot våra hundar. Som Karlberg och Eriksson (2018) skriver kan mötet med hunden ge eleverna mening och motivation i annars för eleven tråkiga uppgifter och detta var även något vi kunde se och uppleva. Det av Uvnäs Moberg (2009) omskrivna hormonet oxytocin tror vi hjälpte eleverna att känna glädje och meningsfullhet. Vi tyckte oss se att både elev och hund mådde bra och var lugna under interaktionerna, vilket stämmer med teorin om den ömsesidiga effekten av oxytocinets utsöndrande.

Nivån på uppgifternas svårighetsgrad har vi anpassat utifrån Vygotskijs teorier om den proximala utvecklingszonen (Egidius, 2009). Val av aktiviteter såg lite olika ut beroende på att tillgången till material såg olika ut på skolorna och att vi hade olika egenproducerat material. Materialet har även anpassats efter elevernas intressen. Körling (2023) beskriver i sin bok Pojkars läsande och lärande att det är viktigt att hitta elevernas intresseområden för att stimulera deras lust till läsning.

För att göra aktiviteterna tillsammans med hunden lustfyllda och varierade bytte vi ofta innehåll, aktivitet och material under hundinterventionerna. Precis som Rydén (2024) skriver i Den empatiska hunden märkte vi att hunden fungerade som motivator. Eleverna har utöver hög motivation visat sig vara lugna och koncentrerade, kanske har hundens insats bidragit till att eleverna aldrig var negativa till uppgifterna.

Resultaten från avkodningen visade på stora förbättringar medan deras läsintresse var i stort sett detsamma som det var innan studien genomfördes. Vi kan konstatera att eleverna på båda våra skolor visade på stor glädje och motivation när de arbetade och läste med hund och de uttryckte alla fyra att de hade velat fortsätta arbetet med hund. Körling (2022) skriver om den viktiga läslusten som krävs för att bli en stark läsare den nådde vi inte med våra insatser mer än under själva hundinsatserna. Utifrån intervjuvaren tolkar vi som att elevernas läsmotivation inte riktigt följer med ut ur hundrummet. Kan detta ha att göra med att eleverna har under denna studie träffat hunden ca 1-2 timmar per vecka och all övrig tid i klassrummet är betydligt mer, runt 25-30 timmar? Följande citat “*Känns bättre att läsa för en hund än i klassrummet*” och “*Det är lugnare att läsa med Alice*” bekräftar vårt resonemang att elevens känsla att läsa tillsammans med hund har varit positivt men den känslan har inte infunnits sig i klassrummet.

Vi stötte på ett par problem i början. Det första var att på den ena skolan hitta elever med kunskapsbehov samtidigt som en motivation att läsa skulle finnas. Vi tog hjälp av specialpedagoger och klasslärare för att arbetet skulle flyta på så bra som möjligt, vilket det till slut gjorde. Det andra problemet var att vår studie genomfördes på två olika skolor i olika kommuner vilket innebar att vi hade två olika specialpedagoger som arbetar med två olika mätverktyg, Wendick och Legi lexi. Det gick bra att ändå se ett resultat då samma verktyg används vid alla tre avstämningstillfällena på respektive skola.

Vi upplever att vår relation med eleverna blev väldigt positiv och tror att en stor anledning till detta är hundens närvaro. Vi antar att hunden kan ha påverkat elevernas känsla av sammanhang och meningsfullhet, något som Karlberg & Eriksson (2018) förklarar i sin text om KASAM. Vi kan inte nog poängtera den glädje eleverna har uttryckt över att få arbeta med hunden under studiens gång.

4.1 Metoddiskussion

Skulle vi ha gjort om studien hade vi föredragit att ha samma kartläggningsverktyg på de två olika skolorna. Samarbetet med speciallärarna hade kunnat utvecklas och på den ena skolan skedde även ett byte av speciallärare mitt under studien. Vi upptäckte under tidens gång att det lätt kan bli feltolkningar då vi kunde konstatera att vi var otydliga i vår kommunikation om högläsning. Vi hade missförstått varandra om vi menade lärarens högläsning eller elevens högläsning. Dock har detta inte behövt påverka vårt resultat i studien. Vi funderar även om hundens effekt hade hållit i sig över tid, om möjligheten att få träffa hunden en stund varje dag, förslagsvis på morgonen, hade varit en ännu större framgångsfaktor? Förhoppningsvis kan vi undersöka detta i vårt framtida yrke som skolhundsteam redan till hösten!

4.2 Slutord

Avkodning är grunden till att kunna få läsförståelse och därmed möjlighet att öka sitt läsintresse samt öka självförtroendet i läsning. Vi upplevde att våra fyra elever hade mycket låga tankar om sin läsförmåga. När avkodningen väl fungerar skulle nästa steg vara att utveckla läsflyt, läsförståelse och på sikt ett gott självförtroende i läsning.

En frågeställning vi finner intressant är om insatser liknande vår hade fått ett ännu bättre resultat om insatserna genomförts i tidigare ålder.

REFERENSLISTA

- Egidius, H. (2009). *Pedagogik för 2000-talet*. Bokförlaget Natur & Kultur
- Ehriander H. (red) med flera (2016). *Bokhunden*. BTJ-förlag
- Karlberg, S. & Eriksson, H. (2018). *Omsorg utan ord*. Klickerförlaget
- Körling, A-M. (2022). *Väck läslusten i skolan*. En bok för alla
- Körling, A-M. (2023). *Pojkars läsande och lärande*. BTJ-förlag
- Fridolfsson, I. (2020). *Grunderna i läs- och skrivutveckling*. Studentlitteratur
- Lidfors, L m fl. (2021) *Sociala tjänstehundar- användning, lagstiftning och djurvälstånd i mötet mellan hund och människa*. SLU Repro
- Lilliesköld, T. (2021). *Hund och människa emellan*. Pug förlag
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder*. Studentlitteratur
- Runström Nilsson, P. (2015). *Pedagogisk kartläggning*. Gleerups Utbildning
- Rydén, O. (2024). *Den empatiska hunden*. Polaris
- Skolverket. (2016). *Att läsa och förstå*. <https://www.skolverket.se/getFile?file=3694>
- Skolverket. (u.å). *Extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*.
<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/extra-anpassningar-sarskilt-stod-och-atgardsprogram>
- Uvnäs Moberg, K. (2009). *Närhetens hormon oxytocinets roll i relationer*. Natur & Kultur
- Uvnäs Moberg, K. (2022). *Hundstund Prata, klappa, leka, läka med oxytocinbomben i vardagsrummet*. Natur & Kultur

BILAGA/BILAGOR

Information till vårdnadshavare angående examensarbete

Mitt namn är Maria Dahlin och jag studerar till skolhundspedagog. Utbildningen är en YH-utbildning i Svenska Terapihundskolans regi. Under en period om 10 veckor ska jag genomföra en studie om hundens effekter i skolan.

I samarbete med xxxxx skolas speciallärare kommer jag undersöka om närvaron av en skolhund kan bidra till ökad läsuveckling och läslust. Vi börjar med en kartläggning av var eleven kunskapsmässigt befinner sig i läsförståelse och läslust. I mitten och slutet av perioden genomför vi nya kartläggningar.

Hunden som är med i studien heter Lovis. Hon är en femårig blandras som inför utbildningens start lämplighetstestats, först med vuxna deltagare och andra testet med barn under 13 år. Vi har sedan i våras praktiserat på xxxx skola och jag har sedan ett par år tillbaka en deltidstjänst här. Vi följer samma hygienregler som gäller för sociala tjänstehundar som arbetar inom vård och omsorg. Jag lämnar aldrig hund och elev ensamma utan är med och stöttar i deras samspel.

Att delta i studien är frivilligt och man kan avbryta när som helst. All information om deltagare och resultat sker konfidentiellt och ingen deltagare ska kunna identifieras.

Har ni frågor är ni välkomna att maila mig på

maria.dahlin@skola.xxxx.se

Medgivande från vårdnadshavare

Vi godkänner att mitt/vårt barn deltar i studien hur barnets läsutveckling och läslust påverkas i samspel med hunden, och av hundens närvaro.

Vårdnadshavare 1:

Vårdnadshavare 2:

Information till vårdnadshavare angående examensarbete

Mitt namn är Emma Strandell och jag studerar till skolhundspedagog. Utbildningen är en YH-utbildning i Svenska Terapihundskolans regi. Jag har min praktikplats på xxxxx skola där jag även arbetar i årskurs 1. Under en period av 10 veckor ska jag genomföra en studie om hundens effekter i skolan.

Jag kommer då att undersöka om närvaron av en skolhund kan bidra till ökad läsutveckling och läslust. Jag börjar med en kartläggning av var eleven kunskapsmässigt befinner sig i sin läsutveckling och inställning till läsning. I mitten och slutet av perioden genomför jag nya kartläggningar.

Hunden som är med i studien heter Alice. Hon är en fyraårig tax som inför utbildningens start har lämplighetstestats, först med vuxna deltagare och andra testet med barn under 13 år. Vi har sedan i våras praktiserat med olika elever här på xxxx skola. Vi följer samma hygienregler som gäller för sociala tjänstehundar som arbetar inom vård och omsorg. Jag lämnar aldrig hund och elev ensamma utan är med och stöttar i deras samspel.

Att delta i studien är frivilligt och man kan avbryta när som helst. All information om deltagare och resultat sker konfidentiellt och ingen deltagare ska kunna identifieras.

Har ni frågor är ni välkomna att maila mig på

emma.widahl.strandell@utb.xxxx.se

Medgivande från vårdnadshavare

Vi godkänner att mitt/vårt barn deltar i studien hur barnets läsutveckling och läslust påverkas i samspel med hunden, och av hundens närvaro.

Elev:

Vårdnadshavare 1:

Vårdnadshavare 2:

Utdrag från loggboken på skola 1

	6/11	30	Läggspel: Ord till bild, ord i rosa boken, högläsning jag läste
	11/11	30	Läggspel: Ord till bild,, ord i rosa boken, högläsning jag läste
	13/11	30	Tärning med rimbilder, ord i rosa boken, högläsning vi läste varannat ord
	18/11	30	Halloweenmeningar med hjälp av Lyckohjulet, högläsning jag läste
	20/11	30	ord i rosa boken, Lyckohjulet med ord och byggde meningar, högläsning vi läste varannat ord
	26/11	30	ord i rosa boken, Lyckohjulet med ord och byggde meningar, läslisteorden, högläsning jag läste
	27/11	30	Aski Raski på datorn, högläsning vi läste varannat ord

Utdrag från loggboken på skola 2

	25/10	30	Numrerade läslappar med ord från rosa boken, tärning. Eleven läste i läsebok.
	28/11	30	Lyckohjulet med meningar, nivå 1. Läsebok, eleven läste.
	12/12	30	Apporterade påsar med julberättelse i. Lyckohjulet med meningar nivå 2(hälften). Hitta ordet.
	19/12	30	Tomtepåsar med ordkort (skolplus) Lyckohjulet med meningar nivå 2 (klart)
	10/1	30	Lådor med ordkort (skolplus) Apportering nonsensord från Legilexi. Eleven läste i läsebok
	23/1	30	Apportering: ord från skolplus i remsor. Högläsning Faktatext (jag läste) tärning med läsförståelsefrågor. Eleven läste i läsebok.
	30/1	30	Lådor med nonsensord (legilexi) Högläsning (jag läste) läsförståelsefrågor. Remsor med ord (skolplus)